

Kazimiero Linkevičiaus nuotr.

Tik suvertų karolių neišbarstysi

Marijampolės kolegijoje (buvusi mokytojų seminarija, pedagoginė, pedagogikos mokykla) 44 metus būsimuosius pradinį klasių mokytojus lietuvių kalbos mokiusi nusipelnusi mokytoja Aleksandra ŠEPKIENĖ nė nebando suskaičiuoti, kiek mokinių ji įskiepijo vertingiausią daigą kiekvieno lietuvių širdyje – meilę gimtajai kalbai.

- Jūsų kalboje vis dar galima išgirsti nebūdingų suvalkiečiams žodžių ir jaustukų. Kas jus atvedė į Suvalkiją ir paskatino čia pasilikti?

- Baigusi Vilniaus pedagoginį institutą (dabartinis Lietuvos edukologijos universitetas - *red. past.*) paskyrimą gavau į tuometinę Ukmergės mokytojų seminariją, bet mano vyras mokėsi aspirantūroje ir aš turėjau kapstyti į Vilnių. Šiaip taip susiradau darbo, bet nebuvo lemta ilgiau sositinėje užsilikti, vyrą dėl politinių priežasčių išmetė iš aspirantūros. Važinėjomės po visą šalį. Mane priimdavo, o vyro - ne. Padėjo bu-

vęs instituto rektorius, Šepkų jis gerai išiminė, buvo pasižymėjęs studentas. Pasigailėjo ir paskyrė mus abu į Marijampolę. Mane į Marijampolės mokytojų seminariją, o jį - į Jono Jablonskio vidurinę (dabar Rygiškių Jono gimnazija - *red. past.*). Kurį laiką ten dirbo, o paskui atėjo pas mus. Labai gera buvo mūsų mokyklos aura, kolektyvas labai pagarbus, bet turiu prisipažinti, kad iš tų laikų man išliko atminty ne tiek kolektyvas, kiek santykiai su mokiniais, lietuvių kalbos dėstymas, praktika.

Be darbo mokykloje, 20 metų man teko dirbti prie Švietimo ministerijos veikiančioje lietuvių kalbos dėstymo komisijoje. Ta komisija peržiūrėdavo visą lietuvių kalbos pradinėse klasėse dėstymo metodinę, dalykinę literatūrą. Gaudavau didžiules šūsnis rankraščių, turėdavau rašyti recenzijas. Tai buvo papildomas darbas, aš už jį nieko negavau, bet nesigailiu. Susiedavo tokios galvos. Galėdavai ne tik pasimokyti, bet ir pats pasverti, ko esi vertas. Turbūt nėra rajono Lietuvoje, kur aš nebūčiau apsilankiusi ir mokiusi pradinį klasių mokytojus lietuvių kalbos dėstymo metodikos.

- Ką jums reikia lietuvių kalba? Ne vienas mokinyš dabar išdrįsta pasakyti lietuvių kalbos nemėgstas, nesą jokio

reikalo ją tobulai išmokti. Nereikės jam tos kalbos.

- Kaip gali gimtosios kalbos nereikėti? Kur ir kuo dirbtum, jos reikės, o savo rašytojų kūrybą turi pažinti dėl bendro išprusimo. Gerai mokėti lietuvių kalbą reikia dėl savęs, dėl suvokimo, lietuvis tu ar ne lietuvis. Sovietiniais laikais buvo lyg ir patriotinio jausmo siūlas. Tu lietuvis, vadinasi, tau reikia savo gimtąją kalbą, jos literatūrą gerai mokėti. Kai taip jiems įkalbi, įdomiau išaiškinti, lyg ir nieko. Nesakydavau, kad gali išsiversti be gerų lietuvių kalbos žinių.

Lietuvių kalba į mane įaugusi, bet man svarbiau būdavo ne pačiai didžiulis savo žiniomis, o mokyti kitus. Malonu buvo vadinti savo mokinius kolegomis. Jie nustebedavo, bet aš jiems sakydavau, kad skirtumas tarp mūsų labai nedidelis. Jie būsimi mokytojai, o aš jau esu mokytoja. Mokytojų kambaryje aš dirbau su 30 žmonių, kuriuos pati išsimokinau. Jie visi iš pradžių sakydavau, kad aš labai reikli. Manau, kad ne reikli, o teisinga. Žinojau, kad jie bus mokytojai, kitus mokys. Nereikalaudavau iškalti taisyklių, bet norėdavau, kad jie suprastų tai, ką mokosi. Pagrindinis dalykas, dėl ko mokiniai neįstengia išmokti, yra pamatinių sąvokų nemokėjimas. „Jeigu nesuprantate, geriau nesimokykite visai. Ateikite kitą dieną ir pasakykite, ko nesupratote.

Jokiu būdu nekalkite tol, kol nesuprantate“, - sakydavau. Jokios teorijos, jokio kalimo nereikia, jeigu turi pagrindus. Atrodo, kad raštingus išleisdavau. Vėliau jie nesiskųsdavo, stodavo į aukštąsias mokyklas ir sakydavo, kad mano užrašų ten užtenka.

- Ar trukdė rusų kalba gerai išmokti lietuvių kalbą? Ar dabar prastėja lietuvių kalba?

- Sovietinė valdžia bandė įvesti dalykų dėstymą rusų kalba. Norėjo, kad Sovietų Sąjungos istorija, rusų literatūra būtų dėstomos rusų kalba. Žinoma, tai būtų turėję įtakos, būtų kalbą silpninę, bet taip neatsitiko, apsigynėme.

Mus, pabaltijiečius, Rusijoje laikydavo aukštesnės kultūros. Mes su vyru daug važinėdavo po tuometinę Sovietų Sąjungą ir su ekskursijomis, ir vieni. Tekdavo girdėti, kaip rusai prie mūsų nusikeikė vienas kitą gėdindavo. Ir iš tiesų mūsų kultūra buvo aukštesnė. Stebindavo, kaip galima vesti ekskursijas prie Jesenino kapo takais, iš visų pusių apaugusiais dilgėlėmis. Ir pats kapas bandomis apaugęs, bet veda gidės jo rodyti, deklamuoja įsijautusios eilėraščius prie to apžėlusio kapo. Man tai atrodydavo didžiausia nepagarba.

Lietuvių kalba gal ir neprastėja, bet jos mokėjimas prastėja. Kai kalba kas nors iš kaimo ar darbininkas, ką ten daug išreikalauši, nors kodėl ne, juk lietuvių kalbos mokytoją turėjo. Yra žmonių, kurie būdami ne lietuvių kalbos specialistai puikiai moka kalbą. Vadinasi, išmoko iš savo mokytojų.

Ir mūsų laikais būdavo spaudimas, kad negalima palikti antrus metus, dvejetą parašyti. Mokytojai papildomai mokydavo, bet už dyką pažymio niekas nerašė. Turiu draugę pradinį klasių mokytoją, ji ne spaudė vaiką prie knygu, o viliojo. „Kaip gerai, nežinojome, o dabar žinome, vadinasi, paaugome“. Vaikas šypsosi ir stengiasi dar labiau.

Man labai gaila, kad lietuvių kalbos mokymo pradinėse klasėse sistemos nebeliko. Atsirado keletas mėgėjų, kurie sako, kad pradinėse klasėse reikia daugiau laisvės. Kai nebėra sistemos, daug kas pabyra. Nuverk karolius ir nešk saujoje, vis tiek pamesi, o kai surišta, tokių grėsmių mažiau.

- Ar žmonės kultūringesni sovietmečiu, ar dabar?

- Mokyklose buvo kitokie santykiai. Juos palaidesnius padarė televizorius, kompiuteris. Vaikai ėmė daugiau žinoti už mokytoją, ėmė jo nebeberbti. Aš su pradinėmis klasėmis dirbau dvejus metus. Ir tikrai mokytojas buvo gerbiamas. Vaikas bijojo mokytojo, bet pagarba vis tiek buvo. Kita vertus, negali sakyti, kad kultūros mažėja. Aš labai didžiuojuosi, kad yra vaikų, kurie mokosi ir dar kaip mokosi. Kitas dalykas, kad nekultūringi labiau matosi. Užtenka, kad būrys neklauzadų praeitų ir pašūkaliotų gatvė, ir mes jau sakome: „Visi jie tokie“. Apibendrinimas yra skaudus dalykas. Bet kiek yra gerų vaikų, pilni universitetai studentų.

Iki sovietmečio užaugę ir mo-

keši žmonės atsparumo ir tautinio pasididžiavimo daugiau turėjo. Nuolat zulinant, kad tavo tėvynė yra Sovietų Sąjunga, daug kas imdavo atrodyti kitaip. Mes, kurie žinojome tikrąją istoriją, buvome atsparesni, o sovietmečiu gimusiai ir užaugusiai kartai buvo paprasčiau. Jie nuo pradinį klasių tuo patikėjo ir lietuviškumo liko mažiau, jis truputį geso. Nors... kai kilo Sąjūdis, paaiškėjo, kad lietuviškumas toli gražu nemiręs, tik prigesęs. Jeigu Ribentropo-Molotovo paktas būtų kitaip ribas tarp valstybių nubrėžęs, vokiečiai čia būtų likę, būtume nutautėję žymiai greičiau. Žmogus juk šliejasi prie tų, kurie yra stipresni.

- Ar nekyla baimių, kad po 100 metų lietuvių kalbos nebebus? Kad jaunimas nebežinos Maironio?

- Bijau, žinoma, bijau. Žmonių pažiūra į kalbą ir jos vartojimas linkęs pasikeisti. Aš nebegyvensiu, bet mano vaikai ir anūkai gyvens. Gimtosios kalbos mokėjimas yra tautos syvai. Mane labai piktna tokios laidos kaip „Klausimėlis“. Viena vertus, parodo, kaip blogai mes esame mokomi, o kita vertus, tai toks savęs apsispyjimas. Parodyti, kad jaunas žmogus sako, jog Maironis buvo šokėjas ar kosmonautas, kad eilėraščių „Kur bėga Šešupė“ parašė Mažvydas, man būtų gėda.

Kita vertus, gal ir reikia priminti, kad reikia mokyti, o ne juoktis, kad nemokame. Aš užaugau su Maironiu, tada apie kitus dar niekas nekalbėjo. Maironis taip gražiai liejosi, taip gražiai buvo dainuojamas. Viskas priklauso nuo to, kaip mokysi, kaip išaiškinsi, pateikisi.

- Jeigu reikėtų inteligentiško lietuvių portretą žodžiais nupiešti, nuo ko jūs pradėtumėte?

- Pradžią pradžia yra paties žmogaus savo vertės supratimas. Žmogus turi jausti savo vertę, ką jis duoda, kas jis yra, kada jam reikia pasitempti. Antra, jo santykis su kitu žmogumi, pagarba kitam žmogui, visai kultūrai, kalbai, gamtai, viskam, kas tave supa. Išsilavinimas ne visada lemia inteligentiškumą.

Gal ir negražu šeimoje girtis, bet man pavyzdžiu buvo ir liko mano uošvis, vyro tėvas. Jis buvo niekur nesimokęs. Turėjo tokį lietuvišką, kaimišką supratimą ir buvo nepaprastai doras ir garbingas žmogus. Pas jį ateidavo žmonės pasiklausti - va, taip ir taip atsitiko, ką man, Povilai, dabar daryti? Ne kokio daikto, pinigų pasiskolinti, o pasiklausti, ką daryti. Povilas svarsto ir pataria. Jis niekada nėra pasakęs apie jokią kaimo žmogų: jis toks ar anoks. Ką tik sutiks, visada maloniu veidu be jokio rūstumo, kalba be jokio pasididžiavimo. Intelligentiškumas yra ne tiek išsilavinimas, kiek vidinis žmogaus orumas, tolerancija, sugebėjimas neperšant savo nuomonės ją pasakyti ir priversti patikėti. Man atrodo, kad inteligentiškų žmonių per gyvenimą aš sutikau daugiau nei kitokių.

Kas svarbiau - Lietuva ar skalūnų dujos?

Skalūnų dujas įvardijamos kaip galima alternatyva gamtinės dujos iš šiuo metu dominuojančio tiekėjo, siekiant diversifikuoti Lietuvos energijos resursus, bei reali galimybė panaikinti priklausomybę nuo vienintelio tiekėjo ir mažinti dujų kainas. Tačiau nutylima apie šio iškastinio kuro keliamas grėsmes - vandens užterštumą, neatitaisomą pavojų žmonių sveikatai.

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO apskritojo stalo diskutavo Lietuvos žaliųjų judėjimo pirmininkas Rimantas BRAZIULIS, Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos asociacijos prezidentas Artūras SKARDŽIUS, Lietuvos geologijos tarnybos direktorius prie Aplinkos ministerijos Juozas MOCKEVIČIUS ir Aplinkos ministerijos Žemės gelmių skyriaus vedėjas Giedrius GIPARAS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Kas tos skalūninės dujos? Jei jų gavyba pigi ir nepavojinga aplinkai, kodėl delsiame jas naudoti?

R.BRAZIULIS: Pirmiausia reikia pasakyti, kad veltui nieko nėra. Pas mus beveik viskas yra brangiau nei aplinkinėse šalyse ir net Europoje. Skalūninės dujos įvardijamos kaip panacėja, ši mada atėjo iš Amerikos. Tik amerikiečiai ir kanadiečiai sugeba jas išgauti - skalūnai yra gana giliai, todėl jų gavyba sudėtinga.

Iš karto noriu pasakyti, kad gamtos saugos dalykai niekaip nesusiję su „Gazprom“, kaip dabar dažnai kartojama. Kai pasakoma, kad kurioje nors srityje gali būti padaryta žala - kasant, gręžiant ar išgaunant, - iškart įvardijami kažkokie „Gazprom“ agentai. Jeigu Fukušima sprogto, tai nereiškia, kad jų „Gazprom“ susprogdino, tiesiog atomas kelia tokį grėsmę.

Yra dvi pagrindinės skalūninių dujų išgavimo grėsmės. Pats išgavimo būdas kelia pavojų aplinkai, žmonių sveikatai, nes jos yra giliai uolienose. Reikia gręžti apie dviejų trijų kilometrų gręžinius, į juos pumpuoti vidutinėms dujoms 250 geležinkelio cisternų vandens, sumaišyto su chemikalais, smėliu ar dar kuo nors. Sudaroma apie 600 atmosferų spaudimas. Tai yra milžiniškas spaudimas, kuris reikalingas, kad tas chemizuotas vanduo suardyti giliai esančias uolienas ir kad iš jų išsiskirtų skalūninės dujos. Pumpuojamų chemikalų - jų yra apie 500 rūšių - sudėtis, galima sakyti, yra komercinė paslaptis. Didelių spaudimų į požemį pumpuojant tas 250 cisternų neišvengiamai apie pusę chemizuoto vandens grąžta į paviršių. Kad to vandens nėra kur dėti, pripažįsta visi oponentai, visi gręžėjai ir išgavėjai. Šiandien Amerikoje šalia gręžinių tiesiog kaupiasi chemizuotas vanduo.

Norint išgauti apčiuopiamą skalūninių dujų kiekį Lietuvoje, kaip teigia ir Geologijos tarnybos vadovas J.Mockevičius, reikia susprogdinti kone pusę Žemaitijos. Ten išgręžti daugybę gręžinių. Kadangi iš kiekvieno gręžinio apie pusę chemizuoto vandens grąžta, vadinasi, susida-

rys ežerai chemizuoto vandens.

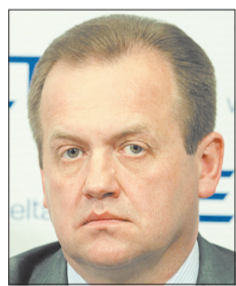
Kita didelė grėsmė - chemikalais užteršti geriamąjį vandenį. Oponentai tvirtina, kad užteršimas nestovi vietoje, tik neišku, kokiu mastu ir kuriose vietose tai įvyks. O tie, kurie gręžia, sako, kad to galima išvengti. Taip visada sakoma.

J.MOCKEVIČIUS: Su daug kuo turiu sutikti, tačiau kai kurie teiginiai hiperbolizuoti ar per daug sureikšminti, ne visai teisingai in-

terpretuoti. Bet akivaizdu, kad skalūninių dujų tema Europoje atsirado tik pastaraisiais metais. Tai yra mažai žinomas dalykas. Tiek energetikai, tiek geologai pripažįsta, kad net JAV skalūninių dujų gavyba išgyvena kūdikystę, nors šioje šalyje jų gavyba per pastarąjį dešimtmetį išaugo 12 kartų ir dabar trečdalis poreikio šalyje patenkinamas iš skalūninių dujų, o 2030 m. tikimasi patenkinti pusę to poreikio.

Atsirado kita problema. Krito dujų kainos, todėl tuo nelabai patenkinti dujininkai gavybą pradeda stabdyti. Bet ir jie pripažįsta, kad Valtijose skalūninių dujų gavyba išgyvena kūdikystės stadiją. Šią stadiją lydi viešosios ar kitokios problemos.

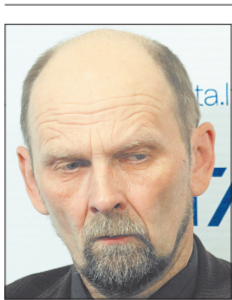
O po visą Lietuvą skalūninių dujų nėra net teoriškai. Antra, nereikės sprogdinti ir pusės Žemaitijos, nes tas procesas vykys šiek tiek kitaip, ne sprogdinimo būdu, o trupinimo, spaudimo skysčiu, kaip buvo minėta, su tam tikrais chemikalais. Tų chemikalų skaičius šiek tiek mažesnis. Didžiausias, kaip šis girdėjęs JAV ir, beje, iš akademinės visuomenės oponentas, - iki 300 komponentų. Atsakingai sakau, kad tai nebus nežinomas mišinys.

▶ Lietuvos teritorija labai maža. Ji negali būti JAV bandymų poligonu

Artūras SKARDŽIUS
Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos asociacijos prezidentas

terpretuoti. Bet akivaizdu, kad skalūninių dujų tema Europoje atsirado tik pastaraisiais metais. Tai yra mažai žinomas dalykas. Tiek energetikai, tiek geologai pripažįsta, kad net JAV skalūninių dujų gavyba išgyvena kūdikystę, nors šioje šalyje jų gavyba per pastarąjį dešimtmetį išaugo 12 kartų ir dabar trečdalis poreikio šalyje patenkinamas iš skalūninių dujų, o 2030 m. tikimasi patenkinti pusę to poreikio.

▶ Tai būtų viena didžiausių ekologinių katastrofų ir aferų Lietuvos istorijoje

Rimantas BRAZIULIS
Lietuvos žaliųjų judėjimo pirmininkas

tik bandome skalūnines dujas surasti. Nė viena šalis Europoje nėra įvertinusi ir užbaigusi tyrimų, daugelis nėra ir pradėjusios vertinti skalūninių dujų potencialo.

G.JAKAVONIS: Vis dėlto skalūninių dujų reikia du kartus daugiau nei „Gazprom“, be to, daug sunaudojama smėlio, vandens.

G.GIPARAS: Sutinku, kad technologija yra jauna. Per daug išsikių tiek aplinkos apsaugos sektoriui, tiek pačiai technologijai. Be abejo, niekas nestovi vietoje, technologijos taip pat juda į priekį. Žiūrėk, kaip mažiau sunaudooti vandens, priedų ir pan.

Situacija Europos Sąjungos šalyse tikrai kitokia. Žengiami pirmi žingsniai ir jie daromi labai atsargiai. Europos Komisija net yra įsteigusi specialią darbo grupę. Joje dalyvauja Aplinkos ministerija.

Situacija Europos Sąjungos šalyse tikrai kitokia. Žengiami pirmi žingsniai ir jie daromi labai atsargiai. Europos Komisija net yra įsteigusi specialią darbo grupę. Joje dalyvauja Aplinkos ministerija. Šalių patirtis yra labai nevienoda. Mes turime tik vieną kaimynę, t.y. Lenkiją, kuri daugiausia pažengusi šioje srityje, daugiausia atliekama tiesioginių geologinių tyrimų. Tie patys veiksmai vyksta, tarkim, Vokietijoje - net šešiose žemėse išduoti leidimai atlikti skalūnų paiešką. Ten dirba didžiulės kompanijos, bet į visa tai žiūrėta atsargiai. Rengiamos aplinkosaugos studijos. Vokietijos federalinė aplinkos apsaugos agentūra planuoja ketina išleisti studiją, koks gali būti poveikis gruntiniams vandenims.

Daugelis šalių neatsisako šios idėjos, vienareikšmiškai neteigia, kad tai pavojinga aplinkai. Kad ir Danija. Susidomėjimas yra, potencialas yra. Tie skaičiai, įvertinti JAV energetikos administracijos, kol kas nepatikimi. Kol nepradėta gręžti ir neatlikti tiesioginiai tyrimai, skaičiai tėra apytikriai. Lietuvos potencialas gali būti kur kas mažesnis. Galbūt tai alternatyvus energijos šaltinis. Dabar šnekama, galbūt tai priemonė mažinti anglies dvideginio išmetimą, jeigu naudosime dujas elektros energijai, nereikės deginti anglių ir pan. Apie skalūninių dujų poveikį aplinkai neigiamos informacijos yra daugiau nei objektyvios. Tačiau rimtų studijų, kurios įvertintų poveikį, kol kas nėra.

Atėityje, kai technologijos bus išbandytos, kai bus žinomas jų rizikos koeficientas, gal bus galima išgauti skalūnines dujas nekenkiant aplinkai ir žmonių sveikatai. Bet dabartinis išgavimo būdas tikrai šurpinantis. Manau, kad skaudūs yra visuomenės sąnaudos, o ką kalbėti apie ekonomines. Galbūt pas mus, kaip ir pas lenkus, pasirodys, kad skalūninės dujos yra du kartus giliau ir jų gavyba yra du kartus brangesnė, o parametrai ne tokie patrauklūs, palyginti su dabar importuojamomis gamtinėmis dujomis.

Ar mes importuosime per terminalą suskystintąsias dujas, ar gamtines - dujotiekiais, tai turi atsispindėti energetikos strategijoje.

G.JAKAVONIS: Amerikoje skalūninės dujos eksploatuojamos gana toli nuo gyvenamųjų vietų. Kur panaudojamas išpumpuotas užterštas vanduo?

R.BRAZIULIS: Gamtos augininkai, visuomenininkai sukūrė filmą būtent apie šias problemas. Žinoma, profesionalai, ypač tie, kurie išauga, t.y. verslininkai, filmą kritikavo, bet nepaneigė dviejų pagrindinių dalykų.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

G.JAKAVONIS: Koks turi būti atstumas nuo gyvenamųjų vietų?

R.BRAZIULIS: Vietos, kur pradėta gavyba, nėra tankiai gyvenamos. Bet, kaip žinome, požeminis vanduo toli siekia. Už 100 kilometrų esančiame vandentekyje tie teršalai anksčiau ar vėliau gali atsirasti. Tada matyti visai negyva upė, burbuliuojančia, degančia. Vieni bando aiškinti, kad dujos, gręžiniai čia niekuo dėti. Bet pradėjus gręžti staiga miršta gyvūnai, upė, ji burbuliuoja, pridedus degtukų tiesiog užsidega. Dega vanduo iš čiaupo.

Amerikiečiai, atrodo, atsisako šios idėjos. Kad tai neturės jokios įtakos gruntiniams ir paviršiniams vandenims, upėms, gyvūnijai, realiai paneigta. Galima sakyti, kad tokių faktų yra mažai. Bet černo-lyčių ir fukušimų taip pat yra mažai. Man atrodo, pakanka ir dviejų, kad suvoktume... O mes statome trečią.

Visi, kas domisi ekologija, žino, kad Panevėžyje buvo chemikalų duobė - Visu Lietuvos skaudulys. Tie chemikalai kažkur susigėrė, neišku, kur jie dingo. O aš iš jų ruošiamės gręžti Pagėgiuose, Šilutėje, Jurbarko, Tauragėje ir kitoje Nemuno pusėje ties Šakiais bandomuosius gręžinius, prie kiekvieno iš jų atsirad daug baisesnė duobė, nei buvo Panevėžyje. O juk šalia Nemunas...

Mes net technikos negalime atvežti, nes ji labai sunki. Mūsų keičiamai neatlaikytų. Išgręžti tokius gręžinius ne taip paprasta. O Lietuvoje šį ar kitą mėnesį norima skubiai paskelbti konkursą ir aišku, kad jį turi laimėti amerikiečiai - na, gal lenkų firmos su amerikiečiais, - nes niekas tokių technologijų neturi. Kitos šalys iš karto susigriebė. Prancūzai, pvz., viską uždraudė aukščiausiu lygiu. Palauks geresnių laiukų.

J.MOCKEVIČIUS: Rinkimų? **R.BRAZIULIS:** Dėl visko galima kaltinti rinkimus, „Gazprom“, visokių interesus...

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti. Galbūt jis geriasi į gruntą. Filme rodoma, kaip karštą dieną užterštas vanduo surlbias purškiamas į orą, bandant jį išgarinti, nes jo nėra kur dėti. Įsivaizduokite 10 mln. litrų, arba 130 geležinkelio cisternų, balą.

Kamera užfiksuotas faktas, kaip grįžęs chemikalais užterštas vanduo telkšo balose. Patys amerikiečiai išgavėjai pripažįsta, kad tai yra problema. Ne tai, kad nėra kur jo užliuzuoti, - nėra būdo, kaip užliuzuoti

► Valerijonas Straševičius pamokoje lenkų gimnazijoje Panevėžyje

Garsus kolekcininkas Valerijonas Straševičius

Straševičių giminė kildina save iš kadaise turtingų bajorų, kurių žemės valdos ir dvarai buvo Panevėžio apskritys Raguvos apylinkėse. Ši šeima į Lenkiją atvyko iš Moravijos. Lietuvoje ši šeima, matyt, apsigyveno po Liublino unijos. Raguvos bažnyčioje yra Upytės pakamario Juozapo Straševičiaus (XVIII a.pr.), Mykolo Straševičiaus (XVIII a.) portretai.

Po 1831 m. lapkričio sukilimo didelė Straševičių turto dalis buvo konfiskuota.

Valerijono senelis Ignacas Straševičius mėgo švaistytis ir užauti, todėl jam teliko tik praskolintas 100 hektarų dvaras Augustave ir Beržyno dvarelis, kuris vėliau perėjo į Godlevskių rankas.

Straševičių giminė turėjo didelių gabumų muzikai. Valerijono tėvas Boleslovas buvo baigęs Peterburgo konservatoriją. Jis buvo puikus pianistas. Jo dvi seserys ir sūnus Valerijonas taip pat puikiai grojo fortepijonu. Boleslovas taip jaudindavosi grodamas, kad turėjo paaukoti virtuozo karjerą, tačiau tapo žinomu fortepijono mokytoju Rygoje. Dėl to begalinio jaudinimosi ir sūnui Valerijonui uždraudė mokyti groti fortepijonu, tik tetos jį šiek tiek pamokė. Vis dėlto jis grojo labai širdingai ir jautriai.

V.Straševičiaus tėvas Boleslovas vedė Liudviką Malinską, kurios sesuo Gabrielė ištekėjo už Valerijono Kerbedžio. V.Kerbedis nepaveldėjo didelių žemių. Gyveno jis gražiam dvarėlyje Naujadvaryje (18 km nuo Panevėžio). Pora ypač mylėjo vienas kitą, bet neturėjo vaikų, todėl daug padėjo Valerijonui Straševičiui ir jo jaunesniajai seseriai Zofijai. Atsidėkodami Kerbedžiams, Straševičiai ir pavadino savo sūnų Valerijonu. Tuo vardu pavadintas ir V.Straševičiaus vyresniojo sūnaus Zigmunto sūnus. Valerijonas Kerbedis mirė 1905 m.

V.Straševičius gimė 1885 m. birželio 20 d. Augustave, augo Rygoje. 1905 m. jis baigė Rygos imperatoriaus Nikolajaus I gimnaziją. Iš brandos atestato matyti, kad mokėsi jis vidutiniškai, geriau sekėsi gamtos mokslai. Po 1905-1907 m. revoliucijos pradėjo studijas Čekijos Taboro žemės ūkio akademijoje, bet dėl silpnos sveikatos jos nebaigė. Paskui mokėsi Belgijoje, o 1910 m. rudenį tapo Krokuvos universiteto Gamtos ir chemijos fakulteto studentu. Pirmasis pasaulinis karas sutrukdė V.Straševičiui įsigyti mokslinį laipsnį. Sugrįžęs į Lietuvą

dirbo Kauno ūkio draugijos Baisogalos bandymų stotyje. Apie 1912 metus vedė Mariją Zenkevič (gim. 1885 07 22 Rusijoje, Penzos sr.), 1863 m. sukilimo tremtinio Silvestro Zenkevičiaus ir jo žmonos Julijos Andrejevskos dukterį. 1913 m. Straševičiams gimė sūnus Zigmuntas ir 1915 m. jie išvyko į Penzą, kur gyveno Zenkevičių šeima. Ten 1916 m. sausio 20 d. gimė sūnus Valerijonas. 1918 m. visi grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Augustave.

1919 m. Panevėžyje kuriantis lenkų gimnazijai, V.Straševičius buvo pakviestas dirbti mokytoju. Be savo pagrindinių dalykų - chemijos ir fizikos, V.Straševičius dėstė astronomiją, botaniką, zoologiją, geografiją. Lenkų gimnazijoje dirbo iki 1933 m., kai dėl pablogėjusios klausos išėjo į pensiją. Tada persikėlė gyventi į Naujadvarį. Šis dvaras žinomas nuo XVIII a., 1787 m. jį įsigijo Stanislovas Kerbedis. V.Straševičius, jau studijuodamas Čekijoje ir Belgijoje, susidomėjo gamta, vabzdžiais, ypač drugiais ir vabalais, juos pradėjo rinkti 1915 m. Vasaromis atostogaudamas rinko Lietuvos drugius, vabalus ir plėviasparnius, juos sistemino. Tarp daugybės V.Straševičiaus gabumų reikia paminėti ir aktorinius bandymus. Jis buvo vienas iš Panevėžio lenkų mėgėjų teatro aktorių.

1924 m. mirė Gabrielė Kerbedienė, testamentu palikusi Naujadvarį vyresniajam Valerijono sūnui Zigmuntui, kurio globa turėjo rūpintis tėvas. Materialinė šeimos padėtis gerokai pasitaisė. Nebedirbdamas gimnazijoje, V.Straševičius dar daugiau dėmesio skyrė savo pomėgiui. Jis susisiekė su vabzdžių prekybos firmomis ir pirkė įdomiausius vabzdžius, atlasus. Pats rinko Vidurio Europos vabzdžius. Antrojo pasaulinio karo išvakarėse V.Straševičius nupirko ar išmainė vabzdžių, kurių vertė siekė 10 tūkst. litų. V.Straševičiaus žmona Marija taip pat mėgo gamtą, ypač gėles. Naujadvaryje buvo įrengusi didžiulius gėlynus. Vienoje V.Straševičiaus knygų buvo rasti Zakopanėje daryti herbarai bei surinktų augalų rankraštis.

Po 1933 m. V.Straševičius visiškai atsidavė tapybai iš natūros. Tapė drugius ir kai kuriuos savo kolekcijos vabalus bei pasiekė ypatingų rezultatų.

V.Straševičius tyrė vabzdžius Panevėžio rajone, Naujadvaryje, nors ir nėra paskelbęs atskiro straipsnio. Apie pastebėtas rūšis pranešdavo savo kraštiečiui entomologui Alfonsui Palioniui, dirbu-

► Valerijonas Straševičius (1885-1968)

siam Kauno universiteto Zoologijos katedroje.

1940 m. sausio mėn. V.Straševičiaus sūnus Valerijonas kartu su Kauno universiteto Teisės fakultetu, kuriame studijavo, persikėlė į Vilnių, kur tęsė studijas ir uždariaudavo, mokydamas muzikos. Kontaktai su tėvais tapo retesni. 1945 m. sausio mėn. jis repatriavo į Lenkiją.

1940 m. vasarą Naujadvario dvaras buvo nacionalizuotas, o Straševičių šeima išvaryta. Jie apsigyveno pas M.Straševičienės motiną Juliją Zenkevič Smilgiuose, kur M.Straševičienė nuo seno turėjo stomatologijos kabinetą. Į Smilgius V.Straševičius atsivežė ir didžiąją dalį savo kolekcijos. 1941 m. birželio 14 d. V.Straševičius su žmona ir uošve

buvo ištremtas į Barnaulą, kur turėjo ruošti miško medžiagą (ten mirė J.Zenkevič), vėliau į Jakutijos krašto šiaurinę dalį, vietovę Stolbi, vėliau - į Bulūną, o po metų - į apskrities centrą Kiu Siur prie Lenos krantų. Per stebuklą jie ištvėrė tremtį, daug kur pagelbėjo žmonos medicininė kvalifikacija. Nors aplink siautė negandos, V.Straševičius domėjosi vietos gamta. Išlikusiam 1948 m. dienoraštyje jis aprašo tremtį, Sibiro gamtą, to krašto augalus ir gyvūnus.

Vyresnysis sūnus Zigmuntas tarnavo lenkų kariuomenėje ir dėl jo pastangų tėvams buvo leista išvykti į Lenkiją. Neilgai trukus jie persikėlė pas sūnų į Elblongą, kur gyveno su jo šeima. Žmona mirė 1951 m. lapkričio 4 d. Varšuvoje. Ten ir palaidota.

Pats V.Straševičius senatvėje visiškai neteko klausos, todėl gyveno uždarą gyvenimą: užrašinėjo temperatūrą, įvairius kitus gamtos reiškinius, piešė paukščius, drugius, kalnus, garvežius.

1967 m. gruodžio mėnesį pakliuvo į eismo nelaimę ir greitai, 1968 m. sausio 10 d., ligoninėje mirė. Palaidotas Elblongo kapinėse. V.Straševičiaus sūnus Zigmuntas po karo Gdanske baigė politechnikos mokslus ir su tėvais gyveno Elblonge. Sūnus Valerijonas baigė Poznanės prekybos akademiją ir nuo 1949 m., persikėlęs į Varšuvą, visą laiką dirbo Sveikatos ministerijoje Investicijų departamento direktoriumi, dirbo mokslinį ir mokyto darba ligoninių statybos srityje. Po trumpos ligos mirė 1995 03 23 ir palaidotas Varšuvos kapinėse prie motinos.

Parengė Elena MARKUCKYTĖ, Donatas PILKAUSKAS

► Vabzdžių kolekcija

Ši V.Straševičiaus surinkta vabzdžių kolekcija - viena didžiausių pasaulio drugių, vabalų ir plėviasparnių kolekcijų Lietuvoje. Yra drugelių, vabalų, kurie sugauti daugiau nei prieš 100 metų. Kai kurie vabzdžiai labai reti ir saugomi (pavyzdžiui, mėlynosios bitės Lietuvoje yra visiškai išnykusi rūšis).